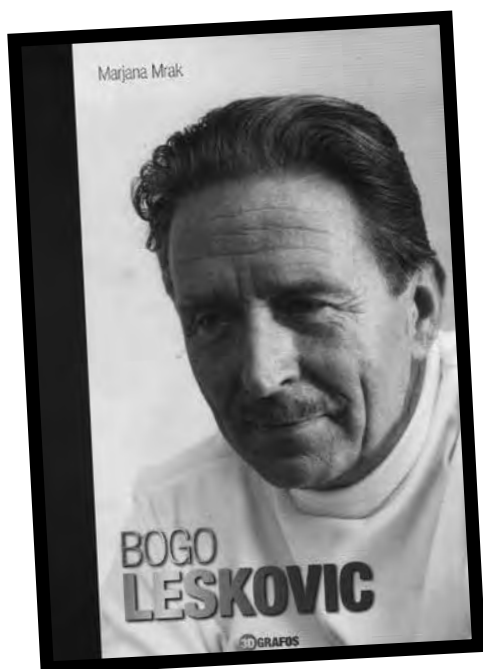

Marjana Mrak: *Bogo Leskovic*

Tudi slovenski dirigent in skladatelj Bogo Leskovic (Dunaj, 29. 11. 1909 – Ljubljana, 22. 10. 1995) ima svojo monografijo. Obsežno delo na 391 straneh je prispevala muzikologinja Marjana Mrak (1940) in v delu s preprostim naslovom *Bogo Leskovic* dodobra orisala življenje in delo tega našega glasbenega umetnika polpretekle dobe.

Kljub temu da je bil po rodu Dunajčan, je študiral glasbo najprej v Ljubljani na glasbenem konservatoriju: violončelo pri Emeriku Beranu, kompozicijo pa pri Slavku Ostercu in Lucijanu Mariji Škerjancu. To je nadaljeval na Dunaju na tamkajšnji Akademiji za glasbo in gledališče in leta 1932 diplomiral iz študija violončela (Friedrich Buxbaum) in kompozicije (mojstrski razred Josepha Marxa). Dirigiranja se je učil zasebno pri znamenitem Josefu Kripsu in solopetje pri Marie Rado Danieli; pri njej je bil nekaj časa celo asistent. Kljub temu pa je svojo glasbeno kariero začel kot violončelist koncertant. Leta 1940 je postal dirigent v mestnem gledališču Baden, čez leto dni pa je tam debitiral tudi kot pevec tenorist. Pel je le eno leto in se potem povsem posvetil dirigiranju. Že po drugi svetovni vojni je postal eden najbolj dejavnih simfoničnih dirigentov na Dunaju. Občasno je gostoval tudi v Ljubljani, kamor se je leta 1951 vrnil za stalno. Do leta 1975 je bil Leskovic dirigent Opere in baleta SNG in Slovenske filharmonije, v letih 1968–1973 pa tudi direktor ljubljanske Opere in baleta SNG. Občinstvu je predstavil velik del svetovne simfonične, operne in baletne poudarjalnosti ter prvič izvedel vrsto novih slovenskih del. Dirigiral je predvsem klasična in romantična dela, veliko pozornosti je namenjal slovenskim skladateljem, nekaj njegovih največjih interpretativnih dosežkov pa je povezanih z deli francoskih impresionistov. Pod njegovim vodstvom je ljubljanska

Opera SNG 1956 gostovala s predstavo Sergeja Prokofjeva *Zaljubljen v tri oranže* na Holandskem festivalu v Amsterdamu in na odru Velike opere v Parizu. Philipsov gramofonski posnetek te opere je dobil veliko nagrado Akademije Charlesa Crosa in je dolgo veljal za najboljši posnetek tega dela. Leskovic je nato gostoval pri najslavnejših evropskih orkestrih in leta 1974 tudi v Avstraliji. Številne evropske radijske postaje imajo arhivske posnetke del, ki jih je dirigiral. Za svoje delo je leta 1972 prejel najvišjo slovensko nacionalno nagrado na področju kulture – Prešernovo nagrado.

Leskovic je skladanju namenil samo prvi dve desetletji ustvarjanja. V ospredju njegovega opusa je simfonija v enem stavku *Domovina*, v kateri je zamisel uporabiti motiviko (nekdanjih) jugoslovanskih ljudskih pesmi kot izraz občutja domovinske pripadnosti in kot gradivo za veliko simfonično obliko, izpeljal v razkošnem poznoromantičnem orkestrskem zvoku. Po zapiskih in pismih M. P. Musorgskega je napisal nov konec k njegovi operi *Hovanščina*. Ta je bila v Leskovičevi verziji po koncertni izvedbi na Dunaju uprizorjena v Berlinu, Frankfurtu in Ljubljani. Mednarodni uspeh je doživelo tudi *Sedem balkanskih plesov* Srba Marka Tajčevića v Leskovičevi priredbi za simfonični orkester (1954).

Leskovičevo monografijo je lektorirala Mateja Dermelj, oblikovalec bogate knjige je bil Andraž Kožar (za 3 D Grafos iz Radomelj), z letnico 2013 pa so jo promovirali v polno zasedeni mali Osterčevi dvorani Slovenske filharmonije 20. februarja 2014. Obsežno in več kot lično monografijo je v sto izvodih natisnila tiskarna Demat. Slovenska filharmonija (v njenem imenu je napisal posvetilo knjigi na pot aktualni direktor Damjan Damjanovič) je očitno tudi materialno podprla njen izid, prav tako pa več kot pomagala pri njeni promociji. Še preden se podrobno dotaknemo izjemno bogatega življenja in umetnosti B. Leskovica in jima sledimo po omenjeni knjigi, v uvodu preberemo bogat povzetek vsega, kar bo sledilo v knjigi. Ta se potem med besedo in sliko v kar 56 poglavjih sprehodi po raznolikem (glasbenem) delu in življenju skoraj devetdesetletnika: od njegovega rojstva na Dunaju, študija glasbe v Ljubljani in na Dunaju, prek začetka kariere violončelista, pedagoga in korepetitorja, pevske šole Marie Rado Danieli, začetnih pevskih in dirigentskih korakov v Badnu, okoliščin ob ustvarjanju »simfonije življenja« (*Domovina*, 1940), življenja in dirigiranja na Dunaju (1946–1956) in hkratnih gostovanj v Ljubljani, do preselitve, dekreta in prošenj za delo v Ljubljani, prvih dirigentskih uspehov v Ljubljani z operami P. I. Čajkovskega (*Jevgenij Onjegin*, *Čarodejka* in *Pikova dama*), gostovanja z dvema operama (Opera in balet SNG Ljubljana – W. A. Mozart, *Don Juan*, in G. Rossini, *Italijanka v Alžiru*) v Dubrovniku (1955–1960), opere S. Prokofjeva *Zaljubljen v tri oranže* (na gostovanju po

Holandiji in Franciji); po predigrah sledi Leskovičevo prvo gostovanje s Slovensko filharmonijo po Evropi, gostovanja v jugoslovanskih koncertnih dvorinah, velika solistična imena, ki so za časa B. Leskovica gostovala v Ljubljani, v epizodi o legendi slovenskih violinistov in koncertnih mojstrov Aliju Dermelju nosi poglavje naslov »Kot dragocen dragulj je zablestel iz orkestra violinski solo Alija Dermelja ...«, o »usodnem« letu 1968 s predlogom za ukinitve Slovenske filharmonije ter spominski plaketi in častni diplomi v jubilejnem letu te naše osrednje državne glasbene ustanove (v jubilejnem gledališkem letu 1967/68 je B. Leskovic postal ravnatelj SNG Opera in balet Ljubljana); o svoji veliki (dirigentski) ljubezni, ki se piše Richard Strauss, se kot umetnik dotakne kritike (»... saj veš, da so naše kritike bolj kisle ...«); o (dirigentskih) gostovanjih po Madžarski, snemanju v Hilversumu in koncertih z nizozemskimi orkestri od Leningrada do Taškenta, po Skandinaviji; snemanja in koncerti v Hamburgu, Kölnu, Frankfurtu, Berlinu in Münchnu, Luganu in Zürichu, z Royal Philharmonic Orchestra v Londonu, Arbitrer elegantiarum/posrednik med dirigenti, Prešernova nagrada (1972); Holandski festival je bil leta 1972 v znamenju Musorgskega; o *Zlatem petelinu* N. Rimskega Korsakova (Leskovic je z opero M. P. Musorgskega *Boris Godunov* odšel z mesta ravnatelja SNG Opere in baleta Ljubljana leta 1973); veliko gostovanje po oddaljeni Avstraliji (modro kuverto o upokojitvi v Operi in baletu SNG Ljubljana mu je kurir izročil kar na stopnicah); dirigiranje v sloviti koncertni dvorani kraljice Elizabete v Antwerpnu; poslednji vrhovi, skladateljski opus, iz bogate korespondence B. Leskovica z materjo, sestro Leopoldino (Oli, Kadulcek) Peterlin, s svakom prof. dr. Antonom Peterlinom, nečakinjo Tanjo in nečakom Matijo, iz korespondence B. Leskovica z Vero Keršovan (od leta 1969 do 1979), poročeno Leskovic, iz albuma, pisma in spomini, nagrade in priznanja, diskografija, Bogo Leskovic v biografiji, repertoar, viri in literatura, zahvala avtorice (številnim znancem in glasbenikom, ustanovam itd.), pregled nastopov B. Leskovica (kot dirigent, violončelist, profesor violončela, pianist, tenorist) do imenskega kazala.

Knjigo M. Mrak o našem (predvsem) dirigentu Bogu Leskovicu bogatijo številne ilustracije: slike (od zgodnje mladosti), dokumenti, plakati (med njimi se najdejo tudi barvni), pisma, note, glasbenogledališke inscenacije, fragmenti člankov iz časopisov in revij, tako naše (slovenske) kot tuje (mednarodne) provenience; saj skoraj ne mine poglavje brez vsej ene od njih. Tako bi lahko sklenili tole recenzijo z ugotovitvijo, da se monografija o B. Leskovicu enkrat bere, spet drugič gleda. Iz njenih izsledkov je mogoče delno rekonstruirati tudi bogato ljubljansko (slovensko) in evropsko (svetovno) glasbeno reprodukcijo iz obdobja Leskovčevih ustvarjalnih let, torej iz druge polovice 20. stoletja. Knjigo v založbi SF je mogoče kupiti po 55 evrov.